

Elin & Annika

Veitst tú, nær Jesus var føddur? Helt svarar tú jolamatt. Men í veruleikanum ber illa til at vita akkurát nær, íð hetta bendi. Sjálvt stjørnufróðingar nú á døgum hava illt við at siga, nær íð dagurin var. Hvi vit hava sett 24. desember til at vera Jesu føðingardag, kanst tú lesa um í teiginum um jolafyrirbrigði.

Stuttligt er at gera sína egna sjálshakku, og vit vísa tær í miðvegunum í dag, hvussu tú skalt fara fram. Tá hon er lög, kanst tú hanga hana upp sum jolapýtt.

Tað, sum vit hava til gaman í dag, er ikki at

tekná heilt lög. So um tú hevur ein spískan blyant, kanst tú gera tekingina líða sjálvur. Tú skalt seta striku í millum prikkarnar, soleiðs at tú byrjar við talinum eitt, síðan tvey, osfr. Góða eyna!

Sjálvt um nøgri Føroyum munnu halda, at tey verða í øvriti av jolunum og jolastakanni, so er ikki alla staði í verðni, at tey gera líka nøg burtur úr sum her. Í Etiopiu finnst

Spjálki-vættur

Tíðar.
Hvørt og hvítt pupp í brævjalvættur-látarar.
Í stór reyð perla reytt band lim blaur og reyður tussj-pennur

Tekna forin av á tað reyða og tað hvíta puppið. Pynna allar lutirnar við tí bláu tussjini, og klipp teir út. Píka heil í vætturin við eini grovari nál, set armar og bein á við brævjalvættur-látarunum, og bind eitt band í millum armarnar og í millum beini. Bind síðni eitt langt band í tey bæði fyrstu beini og hong eina perlu í endan av bandinum. At enda limar tú vættarskeggið á – og munin tekur tú á við tí reyða tussjini.

Heilsan
Elin & Annika

JÓLAFYRIRBRIGDI

25. desember

Einki stendur í Biblíuni um hvønn dag í árinum, Jesus var føddur. Hóast hetta er eingin í nokrum kristnum landi, sum ívast í, at Jesus varð føddur jolamatt, 24. desember. Tað var to ikki fyrr enn í 4. öld, at hesin dagurin varð fastsettur. Tá á síni hildu romverjar veitslu fyri síni netpapp 25. desember, tí tá var longsti dagur eftir tí júlanska almannakannan, sum teir fylgdu. Tey kristnu tóku ikki undir við innhaldi-

num í teimum romversku solvættslunum. Ikki dandi teimum at halda veitslu fyri solni, men heldur vildu tey halda veitslu fyri tey skapt hana hevið. So gjørdur teir, og soleiðs varð 25. desember ein kristin hátíð.

Miðveturs-nætur

At halda jól stavar to hvarvi frá romverjunum ella teimum kristnu, men er upprunnliga ein súð.

sum norðugvar hava funnið uppá. Jólthina kallabú teir «miðveturs-næturnar», hetta var tann tíðin, tá íð tað tyðuligt har móti jósuar tíðin. Ikki vóru norðugvarnir so nágreiniligar við akkurat hvar dagur í árin, hetta átti at vera. Teir mettu bert um, og mundi tað vera umleið tann 13. januar. Oftráð var tí to góðarnar, og eisini varð drukkíð teimum til heidurs.

Tá íð jólthini hjá norðugunum varð kristnað, varð hon samstundis flutt frá miðjum januar til 25. desember á «Kristi føðingardag».

so, gamla granntræið

«Eg eri slettis ikki gamal!» segh granntræið, «nøg eru, sum eru nøg eldi enn eg!»

«Hvadan kemur tú?» spurdu mýsarnar, og hvat veitti tú?» Nu vóru tær so grúgla forvitnar. «Sig okkum frá tí besta staðnum á jorðini! Hevur tú verið har? Hevur tú verið í spískamarinum, har ostar luggja á hillunum og svinatyg hanga undir loftinum, har dansað verður á talgajossun, og har ein fer solin inn og kemur feitur útatur!»

«Hatta veit eg einki um», segh træn, «men skógur kemur, og har solin skínur

og fuglarnir syngja!» Og so greiddi tað frá øllum sinum undguni, og tær smáu mýsarnar høvdu tað fyrri høyril slíkt. Tær lutabú sera val eftir og segdu: «A, sum tú hevur sæð nøg! Sum tú manst hava verið lúkkiligt!»

«Eg!» segh granntræið og hugsað um tað, sum tað hevði greitt frá. «Ja, tað vóru í reyð og veru skemtiligar tíðir!» – Men so greiddi tað frá jolafest, tá íð tað var pynnt við kókum og ljósum.

«A!» seghu tær smáu mýsarnar, «sum tú manst hava verið lúkkiligt, gamla granntræið!»

«Eg eri slettis ikki gam-

al!» segh træn, «og kom ju ur skógnum just í vetur! Eg eri í minum allarbesta aldri, eg eri bert hildin upp at at vaksa!»

«Tú dugir frá! Vak at greiða frá!» segdu tær smáu mýsarnar, og næstu natti høvdu tær fyra alrar mýs við sær, sum skildu hoyra træn greiða frá, og ju meira tað gerdi tað, ju betri mintist tað sjálvu tað alt og heit, at «tað vóru kortini skemtiligar tíðir!» Men tær kunnu koma aftur, tær kunnu koma aftur! Klumpi-Dumpi tað nógur gjevnum trappurnar og fíkk kortini prinsessuna. Kanska kann eisini eg fáa eina prinsessu!» Og so

hugsað granntræið um hana. «Duga tygum bert hana eina seguna!» spurdu rotturarnar.

«Bert hana eina seguna!» svarað træn, «Hana høyrði eg á minum líkagasta kvøði, men tað lerbna hugsað eg ikki um, hvussu lúkkiligt, eg var!»

«Hatta var ein óurhónd vinalig sega!» Duga tygum onga um lísk og talgahat!» Onga spískamarsaga!»

«Nei!» segh træn.

«Ja, so skulu tygum hava tøk fyr!» svaraðu rotturarnar og fóru inn aftur til sín sjálvs.

Tær smáu mýsarnar vóru

at enda heldur ikki at sigga, og tá suftað træn. «Tað var nu hugnaligt, tá íð tær sítu rúndan um nóg, hesar kvíð mýsarnar, og lutabú eftir tí, og hevið at siga frá!» Nu er eisini tað líkt! – Men nu skal eg minnast at gheist, tá íð eg verðið tákinn fram aftur!»

Men nær fer hetta at henda? – Ja, tað var ein morgunin. Tá komu fólk á loftið at rókast. Kassarnar vóru fluttar, og træn varð drígíð fram. Tey tveittu tað av sonnum nakalí harðliga eftir gjevnum. Men beinan vegin dróg ein hús-kallur tað yvir í móti trappuni, har dagurin lýsti.

Frámhald á síðu 14

JÓLAHALD Í FØROYUM FYRR

At drekka jólni

A gomlum føroyskum máli verður sagt um jólni, at tey verða «drúkin». Hendan málskan stavar frá vikingunum. Oldrekk-ing var fyrri teir ein so tydingarmálik partur av jolunum, at teir vanligu tosbu um at «drekka jólni». Tá drúkku teir Óhni til heidurs, og fyrri at akur-skurðin skildi vera góður and eftir.

Jólahesturin

Eitt gamalt týringi er «jólahesturin». Hetta var sambandi við dansin annað jólahvøld, tá hann mundi koma upp í dansin. Tann, íð spældi jólahest, hevði ofta eina heila rossahúð oman á sær, og tvey traupar, sum dugdiga verð látað við tí sondeks brúkt hesturnar kjáft. Vanligt var, at jólahesturin í hoveggjald sær órt í dansinum og gærdi fortrø. Frekar var hann við genturnar, men ikki alíð

viðvírlutan, tí genturnar lotu sær ikki alt lýnda. Súðin við jólandi jólahestinum var eitt slag av spæli, sum hevði ávisar lógir at ganga eftir. Varð hann spurður um okkurt, so nýddist hann t.d. at svara. Hendan súð eru tað ikki nøg, sum vita um nu á døgum, og í tí føroyska samfelagnum í dag er hann dottin heilt burtur. Onkra hendinga ferð ber to til at meta okkum eldri fólk, sum vit um jólahestin at siga.

JÓLAHALD Í ØÐRUM LONDUM

Etiopia

Í Etiopiu eru umleið hest-inn av íbúgvunum katalíkkir. Hestin er muslim-lik.

«Einki verður gjørt so nóg hovást burtur úr jolunum alvøtt tann 24. desember. Tá hava øll teir í triggjar dagar.

Husni verða ikki pynnt við so nógum jolapynni sum hjá okkum. Einki jolatræ er, men í staðin fyri verða blómur settar á bórðið við ravnagjessum í ymiskum

litum. Eisini verða perur hongdar á veggum. Gávar verða gívnar – men to bert til beini, og kunnu tær verða gívnar hest tann 24., 25. og 26. desember. Tær verða pákkar inn í liftagurt papper, og umframt at vinda band rundan um pákkan, verða blómur lagdar oman á. Nævn á tí, sum skal hava pákkan, verður skrivað beinleiðs á innpákkingsappirði. Børni fáa at vita, hvørj um gívan er frá, og ikki verður sagt frá nokrum jolamanni.

Dentur verður lagdur á, at hetta er ein kristin hátíð, men nógvastuð verður to ikki farið í kirku úttan so, at 24., 25. ella 26. desember er ein sonudagur.

Maturin á jolun er ymiskur. To verður oftast kjøt eitt við risi og vini afturvíð og koka oman á.

Farið verður til arbeids aftur trija jóladag, men jólni halda fram til 29. desember, og allar dagarnar verður vitjað hjá ætt og vinum.

GRANNTRÆIÐ

«I morgin fari eg ikki at popast!» hugsað træn. «Eg fari rætuliga at gheist í allari minni dyrd. I morgin fari eg aftur at hoyra seguna um «Klumpi-Dumpi» og kanska eisini ta um «livi-Aveda!». Og træn stóð kvítt og hugsunarsamt alla náttina.

A morgni kom ein hús-kallur og ein arbeiðsgenta inn.

Nu byrjar stákanin aftur! Hugsað træn, men tey dragastu tað út úr skálanum, upp gjevnum

trappurnar, upp á loft, og har í ein myrkan kruk, har eingin dagur sá, settu tey tað. «Hvat man hetta merki!» hugsað træn. «Hvat man eg hava her at hoyra?» Hvat man eg her fara at hoyra?» Tað stigald seg til vegin og stóð og hugsað og hugsað. – Og góða tíð hevði tað, tí dagar og natur fóru framvið. Engin for upp hagar, og ein ókur endiliga kom, var tað fyrri at seta onkar stórar kassar av yvir í krukkin. Træn kom at standa so mikil aftur-

undir, at tað tykist, sum høvdu tey gloynt tað. «Nu er vetur har út!» hugsað træn. «Lofin er bæð og fjald av kava, menniskjuni fingi ikki plantað meg. Tí er tað heit, og eg skal standa her í lívi til vørs!» – Hevið tað bert ikki verði so myrkt og so ræðuliga einsamt, og tað hevði tað, og har ein fer solin inn og kemur feitur útatur!»

«Hatta veit eg einki um», segh træn, «men skógur kemur, og har solin skínur

so, gamla granntræið

«Eg eri slettis ikki gamal!» segh granntræið, «nøg eru, sum eru nøg eldi enn eg!»

«Hvadan kemur tú?» spurdu mýsarnar, og hvat veitti tú?» Nu vóru tær so grúgla forvitnar. «Sig okkum frá tí besta staðnum á jorðini! Hevur tú verið har? Hevur tú verið í spískamarinum, har ostar luggja á hillunum og svinatyg hanga undir loftinum, har dansað verður á talgajossun, og har ein fer solin inn og kemur feitur útatur!»

«Hatta veit eg einki um», segh træn, «men skógur kemur, og har solin skínur

og fuglarnir syngja!» Og so greiddi tað frá øllum sinum undguni, og tær smáu mýsarnar høvdu tað fyrri høyril slíkt. Tær lutabú sera val eftir og segdu: «A, sum tú hevur sæð nøg! Sum tú manst hava verið lúkkiligt!»

«Eg!» segh granntræið og hugsað um tað, sum tað hevði greitt frá. «Ja, tað vóru í reyð og veru skemtiligar tíðir!» – Men so greiddi tað frá jolafest, tá íð tað var pynnt við kókum og ljósum.

«A!» seghu tær smáu mýsarnar, «sum tú manst hava verið lúkkiligt, gamla granntræið!»

«Eg eri slettis ikki gam-

al!» segh træn, «og kom ju ur skógnum just í vetur! Eg eri í minum allarbesta aldri, eg eri bert hildin upp at at vaksa!»

«Tú dugir frá! Vak at greiða frá!» segdu tær smáu mýsarnar, og næstu natti høvdu tær fyra alrar mýs við sær, sum skildu hoyra træn greiða frá, og ju meira tað gerdi tað, ju betri mintist tað sjálvu tað alt og heit, at «tað vóru kortini skemtiligar tíðir!» Men tær kunnu koma aftur, tær kunnu koma aftur! Klumpi-Dumpi tað nógur gjevnum trappurnar og fíkk kortini prinsessuna. Kanska kann eisini eg fáa eina prinsessu!» Og so

hugsað granntræið um hana. «Duga tygum bert hana eina seguna!» spurdu rotturarnar.

«Bert hana eina seguna!» svarað træn, «Hana høyrði eg á minum líkagasta kvøði, men tað lerbna hugsað eg ikki um, hvussu lúkkiligt, eg var!»

«Hatta var ein óurhónd vinalig sega!» Duga tygum onga um lísk og talgahat!» Onga spískamarsaga!»

«Nei!» segh træn.

«Ja, so skulu tygum hava tøk fyr!» svaraðu rotturarnar og fóru inn aftur til sín sjálvs.

Tær smáu mýsarnar vóru

at enda heldur ikki at sigga, og tá suftað træn. «Tað var nu hugnaligt, tá íð tær sítu rúndan um nóg, hesar kvíð mýsarnar, og lutabú eftir tí, og hevið at siga frá!» Nu er eisini tað líkt! – Men nu skal eg minnast at gheist, tá íð eg verðið tákinn fram aftur!»

Men nær fer hetta at henda? – Ja, tað var ein morgunin. Tá komu fólk á loftið at rókast. Kassarnar vóru fluttar, og træn varð drígíð fram. Tey tveittu tað av sonnum nakalí harðliga eftir gjevnum. Men beinan vegin dróg ein hús-kallur tað yvir í móti trappuni, har dagurin lýsti.

Frámhald á síðu 14

